

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв

Кафедра психології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

— Галушко Л.Я.

« 19 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: «Психологія (практична психологія)»

Форма навчання: денна, заочна

Робоча програма навчальної дисципліни: **Експериментальна психологія**
розроблена на основі освітньо-професійної програми: «Психологія (практична психологія)»
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня (першого
(бакалаврського)) за спеціальністю 053 Психологія

Розробник: Галушко Л. Я., доцент кафедри психології та соціальної роботи, кандидат
психологічних наук, доцент

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри психології та соціальної
роботи

Протокол від «__19__» серпня 2024 року № 1

В.о.завідувача кафедри психології та соціальної роботи, кандидат психологічних наук,

доцент: _____ _____ Галушко Л.Я.

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів
спеціальності 053 «Психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В.
Винниченка, 2024. с. 21.

© Петров І.В., 2024 рік
© ЦДПУ імені В. Винниченка, 2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5; 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна/ за вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання : звіт наукового дослідження (назва)	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки	
		III-й	III-й
Семестр			
5-й		5-й	
Лекції			
Загальна кількість годин – 135 (денна); 90(заочн.)			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –5	Освітня програма: «Психологія практична психологія)»	18 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	6 год.
	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень	Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		66 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю: екзамен	
		Екзамен	Екзамен

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета і завдання програми «Експериментальна психологія» її місце у фаховій підготовці спеціаліста.

1.1. Метою вивчення дисципліни є :

✓ Оволодіння знаннями, набуттям вмінь і навичок експериментального дослідження психіки.

1.2. Завдання вивчення дисципліни:

✓ Розкрити особливості становлення і розвитку експериментального методу в психології.

✓ Висвітлити типи, основні етапи й умови проведення експериментального методу дослідження психіки.

✓ Навчити студентів аналізувати й оцінювати валідність проведених психологічних експериментів, достовірність отриманих результатів і можливість їхнього застосування у психологічному дослідженні.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності.

Згідно із вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані/закріплені такі компетентності:

Загальні компетентності.

ЗК1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Уміння виявляти особливості становлення експериментального методу в психології.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Спроможність проводити емпіричні та неемпіричні дослідження відповідно до вимог щодо оформлення результатів у психології.

ЗК9. Здатність застосовувати теоретико-прикладні засади використання експерименту у психологічній практиці.

ЗК10. Здатність визначати та класифікувати експериментальні методи, які використовуються в психології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК8. Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз, реферувати наукову та наукову-методичну літературу з актуальних проблем експериментального дослідження.

СК9. Схарактеризувати основні принципи і структуру наукового дослідження психіки.

СК10. Знати основні загальнонаукові дослідницькі методи.

- СК11.Знати та використовувати види гіпотез та можливості їх перевірки в експерименті.
- СК12.Розглядати різні підходи до розуміння сутності експерименту та його структури.
- СК13.Охарактеризувати основні проблеми експерименту в сучасній психології.
- СК14.Конкретизувати типи експериментів та їх особливості.
- СК15.Сформулювати основні етапи та характеристики психологічного експерименту.
- СК16.Визначати види змінних та засоби їх контролю у психологічному експерименті.
- СК17.Обґрунтовувати та розкривати особливості планування психологічного експерименту.
- СК18.Застосовувати методи якісної та кількісної обробки експериментальних даних.
- СК19. Спроможність розкривати соціально-психологічні та етичні аспекти наукового дослідження.
- СК20.Формулювати висновки на основі аналізу результатів дослідження.
- СК21. Спроможність аналізувати наукові звіти про експериментальні дослідження психіки з метою визначення об'єктивності, надійності та валідності отриманих результатів.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

✓ Самостійно застосовувати експериментальний метод у дослідженнях психічної реальності.

- ✓ Складати дослідницьку програму щодо емпіричного дослідження.
- ✓ Висувати гіпотези про причинно-наслідкові зв'язки між фактами.
- ✓ Планувати експериментальні та квазіекспериментальні дослідження.
- ✓ Використовувати етапи експерименту при його організації.
- ✓ Аналізувати та оцінювати результативність проведеної дослідницької роботи.

Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення даної дисципліни: «Загальна психологія», «Основи психологічних досліджень», «Методи математичної статистики в психології», «Патопсихологія», «Вікова психологія», «Психодіагностика»

У результаті засвоєння матеріалу курсу «Експериментальна психологія» студенти повинні:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців

ПР 9. Розкривати сутність експерименту як засобу пізнання психічної реальності.

ПР 10. Конкретизувати типи експериментів та їх особливості.

ПР11. Схарактеризувати основні етапи експериментального дослідження психіки.

ПР12. Окреслити види змінних, їх контроль у психологічному експерименті.

ПР13. Самостійно застосовувати експериментальний метод у дослідженнях психічної реальності.

ПР14. Складати дослідницьку програму щодо емпіричного дослідження від інструктажу і мотивування досліджуваних до реєстрації результатів і постекспериментальної бесіди з учасниками процедури.

ПР15. Висувати гіпотези про причинно-наслідкові зв'язки між фактами.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Планувати експериментальні та квазіекспериментальні дослідження.

- ПР18. Використовувати етапи експерименту при його організації.
ПР19. Аналізувати та оцінювати результативність проведеної дослідницької роботи.
ПР20. Вміти написати науковий звіт та адекватно використовувати результати емпіричних у професійній діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Предмет і методологія експериментальної психології.

Тема 1. Вступ до експериментальної психології.

Поняття про експериментальну психологію як теоретичну галузь психологічної науки. Предмет експериментальної психології. Принципи та завдання експериментальної психології.

Тема 2. Становлення і розвиток експериментального методу в психології.

Передумови запровадження експерименту в психології. Етапи становлення експериментального методу в психології. Роль основних напрямів психологічної науки у становленні психологічного експерименту. Розвиток експериментального дослідження психіки у вітчизняній і зарубіжній психології.

Тема 3. Методологія науки. Наукове дослідження, його принципи та структура.

Наука як особливий спосіб діяльності людського суспільства. Основні напрямки методології наукового дослідження. Принципи та типи наукового дослідження. Структура наукової теорії.

Розділ 2. Емпіричні методи в психології.

Тема 4. Неємпіричні методи експериментальної психології.

Психологічна наука як вибір. Неєкспериментальні психологічні методи: спостереження, “архівний метод”, метод аналізу продуктів діяльності, біографічний метод, бесіда, анкетування та інтерв’ю у психологічному дослідженні.

Тема 5. Експеримент як метод психологічного дослідження.

Поняття про психологічний експеримент. Види експерименту. Структура психологічного експерименту.

Розділ 3. Психологія експерименту.

Тема 6. Експериментальне спілкування.

Експериментатор: його особистість та діяльність. Досліджуваний: його діяльність в експерименті. Особистість досліджуваного та ситуація психологічного експерименту. Етичні аспекти психологічних досліджень. Правове регулювання психологічних досліджень.

Тема 7. Змінні у структурі психологічного дослідження.

Поняття змінної. Види змінних. Незалежна та залежна змінні. Визначення зовнішньої змінної. Контроль змінних. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. Вимір змінних. Критерії якості виміру змінних.

Тема 8. Гіпотези у психологічному дослідженні.

Поняття про гіпотезу в науковому дослідженні. Види гіпотези. Вимоги до наукових гіпотез. Основні правила висунення і перевірки гіпотез. Експериментальна гіпотеза та її особливості.

Тема 9. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.

Організація та проведення експериментального дослідження. Ідеальний та реальний експерименти. Експериментальна вибірка. Експериментальні змінні та способи їх контролю. Визначення зовнішньої змінної.

Тема 10. Планування психологічного експерименту.

Класифікація експериментальних планів. Експериментальні плани: плани для однієї незалежної змінної, плани для однієї незалежної змінної та декількох груп, плани для одного досліджуваного. Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальні плани.

Тема 11. Достовірні та артефактні висновки в експериментальному дослідженні.

Контроль за висновком як заключний етап експериментальної психологічної гіпотези. Основні витоки артефактних висновків. Оцінка валідності експерименту як умова достовірних

висновків. Змістовні висновки та логічна компетентність при узагальненні даних психологічного дослідження.

Тема 12. Аналіз та представлення результатів психологічних експериментів.

Поняття кількісного та якісного аналізу в психологічних експериментах. Наочно – графічне представлення результатів експериментів. Використання комп'ютерів у психологічних дослідженнях. Поняття про науковий стиль. Основні вимоги до структури та оформлення письмового наукового звіту. Вимоги до написання наукової статті.

Розділ 4. Типи експериментів у психології

Тема 13. Кореляційне дослідження.

Поняття про кореляцію. Кореляційний підхід і експериментальне дослідження: кореляційні гіпотези як гіпотези зв'язку. Плани кореляційних досліджень.

Тема 14. Психологічні виміри.

Поняття психологічного вимірювання. Типи шкал. Види психологічних вимірів. Тестування та теорія вимірів. Основні характеристики стандартизованих діагностичних методів.

Тема 15. Факторний експеримент.

Багаторівневий експеримент як факторний. Особливості гіпотез, які перевіряють у факторному експерименті. Факторні плани.

Тема 16. Галузеві експерименти в психології.

Експерименти в загальній психології та психофізіології. Експерименти в віковій, соціальній, медичній психології, психотерапії та консультуванні. Експерименти в сфері психології бізнесу та реклами.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів/змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	у тому числі						Усього	у тому числі					
		Л	П	лаб.	інд.	консулат.	СРС		Л	П	лаб.	інд.	консулат.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Змістовий модуль 1. Предмет і методологія експериментальної психології														
Тема 1. Вступ до експериментальної психології.	12	2	2				8	12	1	1				10
Тема 2. Становлення і розвиток експериментального методу в психології.	12		4				8	10						10
Тема 3. Методологія науки. Наукове дослідження, його принципи та структура.	12	2	2				8	11	1					10
Разом за змістовим модулем 1	29	4	8				24	33	2	1				30
Змістовий модуль 2. Емпіричні методи в психології														

Тема 4. Неекспериментальні психологічні методи.	8	2	4				12	17	1	1				15
Тема 5. Експеримент як метод психологічного дослідження.	16	2	4				10	15						15
Разом за змістовим модулем 2	24	4	8				22	32	1	1				30
Змістовий модуль 3. Психологія експерименту														
Тема 6. Експериментальне спілкування.	8		2				4	10						10
Тема 7. Змінні у структурі психологічного дослідження.	6		2				2	10						10
Тема 8. Гіпотези у психологічному дослідженні.	8		2				4	10						10
Тема 9. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.	6	2	2				2	11	1					10
Тема 10. Планування психологічного експерименту.	5	2	2				4	11		1				10
Тема 11. Достовірні та артефактні висновки в експериментальному дослідженні.	6		2				2	10						10
Тема 12. Аналіз та представлення результатів психологічних експериментів.	5	2	2				4	11	1					10
Разом за змістовим модулем 3	44	6	14				22	73	2	1				70
Змістовий модуль 4. Типи експериментів у психології														
Тема 13. Кореляційне дослідження.	8	2	2				6	5						5
Тема 14. Психологічні виміри.	8		2				6	5						5
Тема 15. Факторний експеримент.	8	2	2				6	6		1				5

Тема 16. Галузеві експерименти в психології.	6		2				4	8	1					7
Разом за змістовим модулем 4	38	4	8				22	24	1	1				22
Усього	120	18	36				66	162	6	4				152

4.

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

Тема	Кількість годин відведених на:	
	денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Предмет і методологія експериментальної психології		
Тема 1. Вступ до експериментальної психології.	2	1
Тема 2. Становлення і розвиток експериментального методу в психології.	2	
Тема 3. Методологія науки. Наукове дослідження, його принципи та структура.	2	
Змістовий модуль 2. Емпіричні методи в психології в психології		
Тема 4. Неекспериментальні психологічні методи.	2	4
Тема 5. Експеримент як метод психологічного дослідження.	2	
Змістовий модуль 3. Психологія експерименту		
Тема 6. Експериментальне спілкування.	2	
Тема 7. Змінні у структурі психологічного дослідження.	2	
Тема 8. Гіпотези у психологічному дослідженні.	2	
Тема 9. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.	2	
Тема 10. Планування психологічного експерименту.	2	1

Тема 11. Достовірні та артефактні висновки в експериментальному дослідженні.	2	
Тема 12. Аналіз та представлення результатів психологічних експериментів.	2	
Змістовий модуль 4. Типи експериментів у психології		
Тема 13. Кореляційне дослідження.	2	
Тема 14. Психологічні виміри.	2	
Тема 15. Факторний експеримент.	2	1
Тема 16. Галузеві експерименти в психології.	2	
ВСЬОГО	32	4

4.4. Завдання для самостійної роботи
4.4.1 денна форма навчання

Тема	Кількість годин відведених на:	
	заочна форма	денна форма
Змістовий модуль 1. Предмет і методологія експериментальної психології		
Тема 1. Вступ до експериментальної психології.	8	10
Тема 2. Становлення і розвиток експериментального методу в психології.	8	10
Тема 3. Методологія науки. Наукове дослідження, його принципи та структура.	8	10
Змістовий модуль 2. Емпіричні методи в психології в психології		
Тема 4. Неекспериментальні психологічні методи.	12	15
Тема 5. Експеримент як метод психологічного дослідження.	10	15
Змістовий модуль 3. Психологія експерименту		
Тема 6. Експериментальне спілкування.	10	15
Тема 7. Змінні у структурі психологічного дослідження.	10	13
Тема 8. Гіпотези у психологічному дослідженні.	10	10
Тема 9. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.	11	15
Тема 10. Планування психологічного експерименту.	11	15
Тема 11. Достовірні та артефактні висновки в експериментальному дослідженні.	10	15
Тема 12. Аналіз та представлення результатів психологічних експериментів.	11	5
Змістовий модуль 4. Типи експериментів у психології		
Тема 13. Кореляційне дослідження.	6	5
Тема 14. Психологічні виміри.	6	5

Тема 15. Факторний експеримент.	6	5
Тема 16. Галузеві експерименти в психології.	4	7
ВСЬОГО	90	135

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
 - наочні (презентація, демонстрування);
 - практичні методи (вправи; практичні завдання).
- 2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - метод проблемного викладу матеріалу;
 - моделювання життєвих ситуацій;
 - мозковий штурм;
 - метод опори на життєвий досвід;
 - навчальної дискусії.
- 3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:
 - усного контролю;
 - письмового контролю;
 - самоконтролю та взаємоконтролю;
 - рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю є* перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти **Методи контролю**

Усна відповідь, контрольна модульна робота, експрес-тест, захист індивідуального завдання, підготовка мультимедійної презентації, екзамен.

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі фронтального опитування, виступів на практичних заняттях, психологічних диктантів по категоріальному апарату дисципліни, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
 - усна доповідь;
 - доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
 - участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
 - аналіз джерельної та монографічної літератури;
 - письмові завдання (контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
 - самостійне опрацювання тем;
 - підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань *практичного заняття* – **5 балів**:

- **5б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить покликання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
- **4 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **3,0 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
- **2 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.
- **1 б.** одержує студент, який присутній, але сам не приймає активної участі у обговоренні питань теми, що розглядається.

Колоквіум оцінюється балами за шкалою 0 – 5 б.

5 балів – студент повністю виконав самостійну роботу, засвоїв теоретичний матеріал, визначений програмою, логічно і послідовно викладає його. Обов'язковим є знайомство з додатковою літературою, опрацювання її і використання при висвітленні питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує. Вільно оперує науковою термінологією.

4,5 бали – одержує студент, який повністю виконав самостійну роботу, засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, ілюструючи прикладами. Обов'язкова додаткова література опрацьована, хоч не завжди використовується при відповіді. Є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків. Знає основні терміни і поняття.

4,0 бали – ставиться студенту, який, виконав 2/3 самостійної роботи, засвоїв матеріал на рівні переказування, досить повно відтворює вивчене, хоч не завжди логічно і послідовно, виникають труднощі при необхідності навести приклад. Опрацьована обов'язкова література і зроблено конспект визначеної додаткової, але у відповіді посилянь або немає, або вони невправні. Знає більшість термінів, розуміє поняття.

3,5 балів – студент виконав ½ самостійної роботи, відповідає на поставлені питання короткими реченнями, невпевнено переказуючи підручник чи конспект. Має уявлення з базових питань, наводить приклади. Обов'язкову літературу опрацював, має необхідні конспекти. Виявляє розуміння понять, хоч є проблеми з їхньою інтерпретацією; терміни не завжди вживає доречно.

3,0 бали – має студент, який виконав 1/3 самостійної роботи, невпевнено відповідає тільки на питання, які розглядалися на лекціях. Має одиничні конспекти з кожної теми. Приклади наводить при нагадуванні.

2,5 балів – студент виконав близько чверті самостійної роботи, намагається відповідати на теоретичні питання, але текст виходить нелогічним, незв'язаним, хоч виявляє уявлення про проблему. Мовлення бідне, понятійний апарат – елементарний. Конспекти – одиничні.

2,0 бали – студент відповідає «здогадуючись», невпевнено і тільки на одиничні питання, потребує постійної підказки. З самостійної роботи виконано 1-2 завдання, але коментар до них не завжди переконливий. Конспектування неякісне.

1,5- 1 б. – студент представляє тільки письмові завдання, а відповіді на теоретичні питання або повністю неправильні, або частково неправильні.

0 б. – студент відмовляється відповідати або дає неправильні відповіді на всі питання.

1 бал студент може отримати за виконані завдання *самостійної роботи*.

1 б. ставиться студентові, який робить вдале доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

1 б. ставиться студентові, який підготував значний за обсягом та змістом конспект до практичного заняття;

1 б. одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на практичних заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: **до 5 балів**.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля. Тривалість виконання модульних контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин.

Форми проведення модульних контролів під час вивчення дисципліни «Експериментальна психологія»:

- комплексна письмова модульна контрольна робота;
- колоквіум.

До модульних контрольних робіт допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю.

Дві МКР у передбачено за результатами вивчення тем модулів 1 і 2. Для проведення модульного контролю розроблено модульні контрольні завдання, які містять по 5 завдань та розроблені у 4 варіантах. Варіанти завдань для модульного контролю є рівнозначні за трудомісткістю.

За виконання завдань модульного контролю студент отримує **контрольну модульну оцінку** (кількість балів), яка враховується в процесі розрахунків модульної оцінки:

максимальна кількість балів – 5;

максимальна кількість балів за кожне завдання – 1.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. За умови порушення студентом установлених правил виконання модульного контролю викладач позбавляє можливості продовжувати виконання контрольних завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються нулем балів незалежно від причини.

Результати перевірки МКР доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Перескладання МКР допускається в терміни, визначені викладачем, під час поточних консультацій.

Студент, який не з'явився на модульний контроль (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти модульний контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій.

Підсумкова кількість балів за **модуль** (модульна оцінка) визначається за вибором викладача як:

- сума балів за усіма поточними формами контролю, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни (поточна модульна оцінка = модульна оцінка);
- сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка підсумкової модульної контрольної роботи (колоквіуму) (поточна модульна оцінка + контрольна модульна оцінка + екзамен = модульна оцінка).

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «Експериментальна психологія» передбачена така форма семестрового контролю, як екзамен, який проводиться у кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідає підсумковій семестровій модульній оцінці. Екзамен виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру (60 балів) так і складання екзамену (40 балів).

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано», за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

12. Розподіл балів, які отримують студенти за теми змістових модулів дисципліни «Експериментальна психологія»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

Питання до екзамену

1. Історія розвитку експериментальної психології.
2. Місце експериментальної психології в системі психологічних знань.
3. Розвиток експериментальної психології за кордоном.
4. Розвиток експериментальної психології в Україні.
5. Основні завдання експериментальної психології на сучасному етапі.
6. Предмет експериментальної психології.
7. Методологічні основи експериментальної психології.
8. Проблеми експериментального дослідження психіки.
9. Поняття наукового дослідження: структура, види, принципи.
10. Класифікація методів психологічних досліджень.
11. Загальнонаукові дослідницькі методи.
12. Система психологічних методів дослідження (Б.Г.Ананьєв).
13. Моделювання в науковому дослідженні.
14. Психологічне спостереження. Види.
15. Помилки психологічного спостереження.
16. Бесіда як психологічний метод дослідження.
17. Архівний метод.
18. Психологічне тестування. Валідність і надійність тесту.
19. Порівняльна характеристика загальнонаукових дослідницьких методів: спостереження, вимір і експеримент.
20. Поняття психологічного експерименту, його особливості.
21. Види експериментального дослідження.
22. Ідеальний і реальний експерименти. Природний та лабораторний експерименти.
23. Констатуючий експеримент у психології.
24. Експеримент повної відповідності.
25. Валідність та надійність експерименту.
26. Види валідності.
27. Фактори, що порушують валідність та надійність психологічного експерименту.
28. Експериментальна вибірка й способи її створення. Репрезентативність вибірки.
29. Характеристика стратегій добору досліджуваних у вибірку.
30. Поняття про експериментальну й контрольну групи.
31. Експериментальне спілкування. Особистість досліджуваного й ситуація психологічного експерименту.
32. Експериментатор: його особистість і діяльність.
33. Види артефактів у психологічному експерименті та засоби їх уникнення.
34. Етичні принципи проведення дослідження на людині.

35. Гіпотеза наукового дослідження, види гіпотез. Основні ознаки правильної гіпотези. Нуль-гіпотеза і значущі результати дослідження.
36. Види змінних. Методики виміру змінних. Критерії якості виміру змінних: об'єктивність, надійність, валідність.
37. Контроль змінних у психологічному експерименті. Контроль незалежної змінної. Контроль зовнішніх змінних.
38. Етапи експериментального дослідження в психології.
39. Визначення об'єкта й предмета наукового дослідження. Постановка проблеми наукового дослідження.
40. Класифікації експериментальних планів. Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальний підхід і плани квазіекспериментів
41. Кореляційне дослідження.
42. Формувальний експеримент: особливості й область застосування. 55. Психологічний вимір.
43. Типи вимірювальних шкал.
44. Методи математичної обробки результатів психологічного дослідження.
45. Якісна і кількісна обробка даних експериментального дослідження.
46. Інтерпретація й узагальнення результатів дослідження. Можливі помилки узагальнення експериментальних даних.
47. Форми подання результатів наукового дослідження.
48. Експеримент у соціальній психології.
49. Експеримент у віковій і педагогічній психології.
50. Правове регулювання психологічних досліджень.
51. Поняття про науковий стиль. Основні вимоги до структури та оформлення письмового наукового звіту. Вимоги до написання наукової статті.
52. Характеристика особливостей предмету та об'єкту психологічного спостереження. Порівняльний аналіз особливостей прихованого та неприхованого психологічного спостереження.
53. Планування за методом латинського і греко-латинського квадратів.
54. Експеримент ex-postfacto. Перспективи розвитку планування психологічного дослідження.
55. Плюси та мінуси використання методу самоспостереження в сучасних психологічних дослідженнях та практичній психології.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна:

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. О. І. Бондарчук. К.: МАУП, 2003. 120 с.
2. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ps_02.pdf
3. Галян О. І. Експериментальна психологія: навч. посіб. О. І. Галян. К.: Академвидав, 2012. 400 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/439914.pdf
4. Гічан І. С., Гічан. О. І. Експериментальна психологія: практикум. К.: [б.в.], 2004. 180 с.
5. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник Житомир, 2005. – 94 с.

6. https://shron1.chtyvo.org.ua/Horbunova_Viktoria/Eksperymentalna_psykholohia_v_skh_emakh_i_tablytsiakh.pdf?PHPSESSID=41k99j18cp1iav4aomabap6394
7. Карпенко З. С. Експериментальна психологія: методичні рекомендації до практичного курсу. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 76с.
8. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Кравчук. К.: Київський університет, 2008. 286 с.
9. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 360 с. https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/psihologiya/eksperymentalna_psihologiya-2.html
10. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). Навч. Посібник. К.: МАУП, 2002. 128 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ps_03.pdf
11. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання Прес, 2002. 295 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sheiko_Vasyl/Orhanizatsiia_ta_metodyka_naukovo-doslidnytskoi_diialnosti.pdf
12. Arboleda-Flórez J. Considerations on the Stigma of Mental Illness// The Canadian Journal of Psychiatry. 2003.-Nov.-P.336 – 344.
13. Corrigan PW, Wassel A Understanding and influencing the stigma of mental illness// Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services. 2008. -№ 46(1). P. 42–48.
14. GaebelW. Baumann A. Interventions to Reduce the Stigma Associated With Severe Mental Illness: Experiences From the Open the Doors Program in Germany// Can J Psychiatry. 2003. Vol 48. № 10. P. 657 – 662.
15. Myronetz S. Motivation in the professionogenesis of specialists in the trade sphere. Herald of KNUTE / S. Myronetz, O. Konovalova. 2017. № 6. S. 107–114.
16. Sartorius N. Fighting stigma: theory and practice World Psychiatry 2002. № 1. P. 26–34.

Додаткова література:

1. Гетьман А.П., Данільян О.Г., Дзьобань О.П. Психодіагностика. Київ: «Право», 2014.
2. Коваль В. О. Експериментальне дослідження впливу типу дитячобатьківських стосунків на рівень соціально-психологічної адаптації. Матеріали всеукраїнського науково-практичного семінару «Когнітивно-комунікативні стратегії розвитку здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки». Дніпро: ДДУВС, 2021.
3. Копець Л. Класичні експерименти в психології. Київ. 2011. 234 с.

4. Лавріненко. О. А. Педагогічна майстерність при викладанні експериментальної психології: теорія, практика, поступ: Монографія / О. А. Лавріненко; наук. ред. Л. П. Вовк. Київ: Богданова А.М., 2009.

Національна Парламентська бібліотека України: nplu.kiev.ua

5.2. Методичне забезпечення

Навчальні посібники, інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни; контрольні завдання до семінарських занять; контрольні модульні роботи з навчальної дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; методичні рекомендації для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, повідомлень та виступів на конференціях.

5.3. Інформаційні ресурси

www.nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського
http://pidruchniki.ws	Бібліотека українських підручників
http://www.koob.ru	Куб — електронна бібліотека психологічної літератури
http://bookz.ru	Універсальна бібліотека
www.uk.wikipedia.org	Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотукаїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).